

Język prawny a język prawniczy

Uwagi o funkcji języka w pracy prawnika

Dr Kamil Stępnia

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego z Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030.

CENTRUM ANALIZ
LEGISLACYJNYCH
I GOSPODARCZYCH

Program
Fundusz Inicjatyw
Obywatelskich
na lata 2021-2030

NOWE FIO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Język w pracy prawnika

- Język aktów normatywnych (język prawny)
- Język okołoprawny (język prawniczy)
- Bronisław Wróblewski 1948 r. książka *Język prawny i prawniczy*
- Pojęcie doprecyzował Zygmunt Ziemiński

Język prawny i prawniczy obecnie

- Problemy ze zdefiniowaniem kiedy mamy do czynienia z językiem prawnym a kiedy z językiem prawniczym.
- Ewolucja języka prawnego a języka prawniczego
- Dlaczego tak ważna jest precyzja języka prawnego?

Jak rozpoznać wypowiedź sformułowaną w języku prawniczym?

- Wypowiedź, że dana norma obowiązuje.
 - Wypowiedź, że dana norma ma określoną treść.
 - Opisanie danej normy.
-
- Np. Na podstawie art. 31 ust. 2 nie tylko władza jest zobowiązana szanować wolność innych osób, ale każdy. Wolność ta zatem obowiązuje zarówno w aspekcie horyzontalnym, jak i wertykalnym.

Wypowiedzi deontyczne

- Zdania stwierdzające, że ze względu na treść obowiązującej normy prawnej – określone zachowanie jest nakazane, zakazane lub ani nakazane ani zakazane.
- Na podstawie art. 19 ust. 2 ustawy o rozwiązywaniu sporów zbiorowych zakazane jest organizowanie strajku w Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Język prawny a normy prawne

- Sławomira Wronkowska: można wyróżnić **język tekstów prawnych** (przepisów) oraz **język norm prawnych**.
- Z tekstu prawnego wywodzimy normę prawną

Charakterystyka języka teksów prawnych

- Tekst prawny formułowany jest w języku etnicznym
- Prawodawca korzysta z języka etnicznego – powszechnego
- Bazuje na regułach składni tego języka
- ALE: występują wyrazy, które nie są znane językowi powszechnemu, np. pozew, powództwo, mandant
- Możliwe jest także, że nadane zostanie inne znaczenie danemu słowu (zwrotowi) niż to, nadane w języku powszechnym

Zwroty złożone

- Zwroty złożone zgodnie z regułami języka powszechnego mogą mieć inne znaczenie, aniżeli rozumienie przyjęte w języku współczesnym.
- Np. normy nakazujące, zakazujące itp.
- Zatem wypadkowa różnych zwrotów może mieć przypisane znaczenie jako całości, niezależnie od znaczenia słów użytych w danym zdaniu.
- **Nazywamy je quasi-idiomami (idiomami niewłaściwymi)**

Przepis prawny

- Zdanie gramatyczne „od kropki do kropki”.

Kondensacja i rozczłonkowanie

- Prawodawca może używać zróżnicowanych metod kształtowania przepisów prawnych i zawierania w nich norm.
- Kondensacja: w jednym przepisie zawartych jest wiele norm postępowania
- Rozczłonkowanie: elementy normy są rozczłonkowane po wielu przepisach

Pożądane cechy tekstów prawnych wg S. Wronkowskiej

- Adekwatność – osiągnięta przez precyzję lub elastyczność
- Komunikatywność
- Zwięzłość
- Precyzyjność

Środki służące osiągnięciu precyzyjności

- Definicje legalne
- Słowniczki

Środki służące osiągnięciu adekwatności i elastyczności

- Zwroty nieostre
- Klauzule generalne
- Granice swobody

Środki służące osiągnięciu komunikatywności

- Tytuły aktów normatywnych
- Podział tekstu na działy i rozdziały (dodanie śródtytułów)
- Konsekwencja w redagowaniu
- Wykorzystanie ZTP
- Uwzględnienie ZPL

Odesłania w tekście prawnym

- Wewnętrzne
- Zewnętrzne
- Odesłania do norm spoza systemu prawnego (odesłania pozasystemowe)

Rodzaje przepisów prawnych wg S. Wronkowskiej

- Nakazujące
- Zakazujące
- Zezwalające
- Blankietowe

Przepisy ze względu na obowiązywanie (podział)

- Bezwzględnie wiążące (Ius cogens)
- Względnie wiążące (Ius dispositivum)
- Semiimperatywne

Kiedy język prawny, kiedy język prawniczy?

Co zrobić, aby uprościć język prawniczy?

- Legal Design
- Praktykowanie komunikacji prawniczej
- Dostosowanie komunikatu do adresata

Wykaz źródeł i polecanej literatury

- Wronkowska S., Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa, Poznań 2005
- Kurek H., Język prawny i prawniczy na przełomie wieków (perspektywy badawcze i zagrożenia), „Zagadnienia Naukoznawstwa” 2015, nr 3
- Skwarek J., Prosty język prawny a podstawowe koncepcje filozofii prawa, „Oblicza Komunikacji” 2019, nr 11.
- Stefanicki R., Un Juste Equilibre. Prawo nośnikiem wartości. Przyczynek do dyskusji, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji” 2020, nr 1.
- Wróblewski B., Język prawny i prawniczy, Kraków 1948.
- Zandberg-Malec J., Prosty język w komunikacji prawniczej – okiem redaktora językowego, „Poznańskie Studia Polonistyczne”, nr 48.
- Zieliński M., Języki prawne i Prawnice, [w:] Polszczyzna 2000. Orędzie o stanie języka na przełomie tysiącleci, red. W. Pisarek, Kraków 1999.